

АҲОЛИНИНГ МОЛИЯВИЙ САВОДХОНЛИГИНИ ОШИРИШДА ЗАМОНАВИЙ ЁНДАШУВЛАРНИНГ ЎРНИ ВА АҲАМИЯТИ

Бердалиев Хайдарқул Каттабоевич¹, Хасанова Рухшона Хасан қизи²

¹*Тошкент амалий фанлар университети Тармоқлар иқтисодиёт ва бухгалтерия кафедраси в.б
доценти*

²*Тошкент амалий фанлар университети 4-курс талабаси*

Бугунги кунда дунё аҳолисининг сони йилдан-йилга ортиб бориши билан биргаликда уларнинг молиявий саводхонлик даражаси ва реал даромадларининг миқдори ҳам кун сайин ортиб бормоқда.

Молиявий саводхонликни ошириш бўйича ривожланган давлатларда кўплаб инновацион ёндашувлар мавжуд бўлиб, улар турли хил семинар-тренинглар молиявий ўйинлар, психологик дарслар, ўқув-машғулотлар сингари инновацион кўринишларда намоён бўлмоқда.

Европа мамлакатлари тажрибасига кўра, мактаб ўқувчилари учун мактаб дарсликлари сифатида молиявий саводхонлигини оширишга қаратилган фанлар блоки дарслик сифатида жорий этилган бўлиб, мактаб ўқувчиларини ёшлигидан бошлаб, молиявий рискларга тайёрлаш, савдо-сотиқ тушунчаларини шакллантириш, пул муносабатларини бошқариш, актив ва пассив даромадларини фарқлаш ҳамда шахсий бизнес ҳолатларини шакллантириш ва ривожлантириш мақсадида замонавий билимларни эгаллашга қаратилган тизим ҳисобланади. Ушбу тизим мактаб ўқувчиларида пул муносабатларини бошқаришга қаратилган инновацион ҳолатларни юзага келишини таъминлайди. Шунинг учун ҳам ривожланган мамлакатларда молиявий саводхонликни оширишга жуда катта эътибор қаратилади.

Бугунги кунда ҳар бир мамлакат ўзининг аҳолисини молиявий саводхонлик даражасини ошириш мақсадида турли хил замонавий ёндашувларни амалиётга татбиқ этиб келмоқда. Аҳолини молиявий саводхонлик даражаси юқори бўлса, мамлакатнинг иқтисодий ўсиш даражаси ҳам юқори суръатларда ўсиб боради.

Мамлакатимизда ҳам аҳолининг саводхонлик даражасини ошириш учун ривожланган мамлакатлар тажрибасидан самарали фойдаланиш мақсадга мувофиқдир. Муҳтарам, Президентимиз Шавкат Миромонович Мирзиёев томонидан мамлакатимиз аҳолисини молиявий саводхонлик даражасини оширишга қаратилган кўплаб илоҳотлар амалга оширилмоқда.

Жумладан, молиявий ҳисоботларни очиқлаштириш, бюджет маблағларини халқ муҳокамасига қўйиш орқали тақсимлаш, бюджет маблағларини сарфланиши бўйича очиқ мулоқотлар ўтказиш, ҳар бир туман кесимида маҳаллий бюджет маблағларини ажратилиши бўйича аҳоли томонидан таклиф бериш имкониятларини жорий этиш каби кўплаб янги илоҳотларни жорий этилганлиги мамлакатимиздаги аҳолини молиявий саводхонлигини оширишга қартилган янгича ёндашувлар ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Миромонович Мирзиёевнинг 2021 йил 13 апрелдаги “Капитал бозорини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-6207-сонли Фармонида кўра: аҳоли ва тадбиркорлик субъектларининг молиявий саводхонлигини ошириш, уларни молиявий хизматлар ва маҳсулотлар, жумладан капитал бозори ҳамда молиявий инструментлар ҳақида хабардор қилиш билан боғлиқ ташаббусларни ҳамжиҳатликда амалга оширган ҳолда мутасадди ташкилотлар билан фаол ҳамкорликни йўлга қўйиш; илғор хорижий ўқув муассасалари ва тадқиқот институтлари, молия ташкилотларидан етакчи мутахассисларни молиявий саводхонлик даражасини оширишга оид таълим тадбирларига кенг жалб қилиш; умумтаълим мактаблари ўқувчилари ҳамда ноиқтисодий йўналишдаги олий таълим ташкилотлари талабалари учун «Молиявий саводхонлик» ўқув курсини фан сифатида жорий этиш.

Ушбу фан доирасида маблағларни тўғри бошқариш, оқилона молиявий қарорлар қабул қилиш, жумладан молиявий инструментлар бўйича ўқитиш методологиясини ишлаб чиқиш ҳамда «Молиявий саводхонлик олимпиадалари»ни ташкил этиш орқали ўқув курсининг самарадорлигини баҳолаш; аҳоли ва тадбиркорлик субъектларининг молиявий, шу жумладан инвестиция бўйича саводхонлигини ошириш борасидаги барча тадбирларни 2021 — 2023 йилларга мўлжалланган Молиявий хизматлар оммабоплигини ошириш миллий стратегияси доирасида амалга ошириш.[1] каби бир қатор муҳим бўлган вазифалар белгиланган бўлиб, уларни амалиётга жорий этиш орқали аҳолини молиявий саводхонлик даражасини ривожлантиришнинг янги имкониятлари юзага келади.

Бундан кўринадики, аҳолини молиявий саводхонлигини ошириш мамлакатнинг иқтисодий ўсишига тўғридан-тўғри таъсир этувчи муҳим омиллардан бири ҳисобланади.

Миллий стратегия доирасида келгуси йилларда қуйидаги ислохотларни амалга ошириш кўзда тутилган:

- тадбиркорлар лойиҳаларини молиялаштиришга мўлжалланган турли молиявий воситаларни ривожлантириш ва нобанк кредит ташкилотлари фаолиятини ривожлантириш орқали кичик тадбиркорлик субъектларини молиялаштиришни кенгайтириш;

- молиявий маҳсулот ва хизматлар тўғрисидаги маълумотларнинг очиқлиги ва шаффофлигини таъминлаш, шикоятлар ва низоларни ҳал қилишнинг самарали механизмларини жорий этиш орқали молиявий хизматлар истеъмолчилари ҳуқуқларининг ҳимоясини кучайтириш;

- ОАВ орқали аҳолининг молиявий хизматлардан хабардорлигини ошириш, умумтаълим муассасаларида ва ноиқтисодий йўналишдаги таълим муассасаларида “Молиявий саводхонлик” ўқув дастурини жорий этиш, шунингдек, молиявий саводхонликни ошириш бўйича ўқув дастурларини ишлаб чиқиш кабилар орқали аҳоли ва тадбиркорларнинг молиявий саводхонлигини ошириш белгиланган.

Мазкур ислохотлар аҳолининг молиявий саводхонлигини ошириш, базавий молиявий хизматлар оммабоплиги ҳамда улардан фойдаланиш имкониятларини кенгайтириш, аҳолининг кредит ва тўлов ташкилотларига бўлган ишончини мустаҳкамлаш орқали аҳоли фаровонлиги, молиявий тизим ва иқтисодий ўсишнинг барқарорлигини таъминлашга ҳамда мамлакатда яширин иқтисодиёт улушининг қисқаришига хизмат қилади.[2]

Қолаверса, бугунги кунда молиявий саводхонликни ошириш бўйича мамлакатимизда бир қатор иқтисодчи олимлар томонидан илмий тадқиқот ишлари амалга оширилмоқда. Жумладан, тадқиқотчи олимлар фикрига кўра: Мамлакатда аҳоли молиявий саводхонлиги даражасининг юқори бўлиши молиявий хизматлар соҳасининг ҳам жадал ривожланишига таъсир кўрсатади.

Молиявий хизматларни оммалаштириш орқали аҳолининг бу борадаги билимларини мустаҳкамлаш ва кичик бизнес субъектларининг бундай хизматларга бўлган талабини ошириш имкони пайдо бўлишини таъкидлаб ўтади.[3] Бундан кўринадики, молиявий хизматларни ривожланиши ҳам бевосита аҳолининг молиявий саводхонлигига боғлиқ жараён ҳисобланади. Шунинг учун ҳам мамлакатимиз аҳолисини молиявий саводхонлигини оширишда қуйидаги замонавий ёндошувларни амалиётга татбиқ этиш муҳим ҳисобланади.

Хулоса ўрнида шуни айтиш жойизки, молиявий саводхонликни ошириш ҳар бир аҳолининг оилавий бюджетини оширишга қаратилган энг муҳим кўрсаткич ҳисобланади. Молиявий саводхонликни ошириш аҳолининг молиявий ёстикчаларини ривожланишини таъминлайди.

Ҳар бир оила бюджетини аниқ ҳисоб-китобларга асосланган бюджетини шакллантиришга хизмат қилади. Натижада эса, аҳолининг реал даромаллари ва харажатларини балансини шакллантиришнинг замонавий платформаси юзага келишини таъминлайди.

Фойдаланилган адабиётлар руйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Капитал бозорини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-6207-сонли Фармони, 2021 йил 13 апрель.
2. REVIEW.UZ сайтининг 2021 йил 12 июлдаги маълумотномаси.
3. М.Обилов “Аҳолининг молиявий саводхонлиги: мазмуни, аҳамияти ва асосий жиҳатлари”, “Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар” илмий электрон журнали, № 1 январь-феврал, 2019 йил. - 3 б.